

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิงระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร

Factors Related to Preventive Behaviors of Unexpected Pregnancy among the Female Undergraduates, Bangkok Metropolitan.

พิมพัวดี โรจน์เรืองนนท์¹, อลิสา นิติธรรม², สุพัฒน์ ชีวเวชเจริญชัย²

Pimwadee Rojruangnon¹, Alisa Nititham², Supat Teravecharoenchai²

Received: 30 May 2016 ; Accepted: 28 September 2016

บทคัดย่อ

การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์เป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญที่จะหามาตรการป้องกันและแก้ไข การวิจัยเชิงพรรณานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ โดยนำทฤษฎีส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์มาจัดทำเป็นกรอบแนวคิด ซึ่งเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมป้องกัน เก็บข้อมูลกับนักศึกษาหญิงที่มีคู่วัยเป็นเพศชาย และกำลังศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งจำนวน 370 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทดสอบความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.958 ผลศึกษาพบว่า นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่มีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การเลือกใช้วิธีการคุมกำเนิด, การหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการตั้งครรภ์, ทักษะการปฏิเสธ และแหล่งสนับสนุนหรือทางออกเมื่อเกิดปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=62.35$, $SD=12.50$) ด้านความสัมพันธ์พบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยง, การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ความสามารถในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ แรงสนับสนุนจาก ครอบครัว เพื่อน คู่รัก และแรงสนับสนุนจากระบบการศึกษา ครู อาจารย์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้น การแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ส่งเสริมการรับรู้ในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์และได้รับ แรงสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิด เหล่านี้ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

คำสำคัญ : การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น, การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์, พฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

Abstract

Unexpected pregnancy is a problem that demands the attention of the entire world. The attention generally focuses on developing preventive and corrective measures. This descriptive study aimed to identify the factors that are correlated with protection against unexpected pregnancy among female undergraduates. This will be helpful in promoting prevention behavior. Data were collected on female students with a male partner. Data were also collected from those with higher education, where one of 370 people used questionnaires developed by the researcher (Cronbach's alpha coefficient = 0.958). The results were as follows, in the "behavior" category, one can prevent unwanted pregnancy in four areas: by the use of contraceptives, avoidance, avoid the risk of causing pregnancy. Refusal-techniques. and sources of support overall is moderate ($\bar{x}=62.35$, $SD=12.50$).

¹ นักศึกษาปริญญาโท, ²รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

¹ Master degree student, ² Associate Professor Occupational Public Health, Faculty of Liberal Arts, Krirk University.

* Corresponding author: Mrs. PimwadeeRojruangnon, Office of Student Affair, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, 1061 Isaraphab Rd., Dhonburi, Bangkok 10600, Thailand. Telephone: 0-2473-7000 ext.1306, Email: pim.pimwadee@gmail.com

Behaviour also was affected by the perceived risk of unexpected pregnancy, the perceived severity of unexpected pregnancy and Perceived self-efficacy of protection against unexpected pregnancy. Family / friend/ lover support and school/ teacher support were correlated with protection against unexpected pregnancy ($p<.01$). So the solution to an unwanted pregnancy advice must begin with changing attitudes. Promote awareness on how to protect against unexpected pregnancy and get support from someone close. These recommendations cause behavioral change.

Keywords: Pregnancy in adolescents, unexpected pregnancy, preventive behaviors of unexpected pregnancy

บทนำ

ประเทศไทยปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์เป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้น และเป็นปัญหาอนามัยเจริญพันธุ์ที่ต้องดำเนินการป้องกันและแก้ไข ข้อมูลจากสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย 2557¹ พบว่าผู้ที่ทำแท้งส่วนใหญ่จะมีสถานภาพเป็นนักเรียน/นักศึกษาถึงร้อยละ 36.1 และมีอายุต่ำกว่า 25 ปี ร้อยละ 57.5 ในจำนวนนี้เป็นการทำแท้งจากการไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ ร้อยละ 88.7 และจากสถานการณ์การคลอดบุตรของประเทศไทย ปี 2556² พบว่าจังหวัดกรุงเทพมหานครมีอัตราการคลอดบุตรของหญิงที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่อัตรา 38.85 ต่อประชากรหญิงในกลุ่มเดียวกันหนึ่งพันคน อยู่ในอันดับ 3 เมื่อเทียบกับทุกภาค ซึ่งปัญหาดังกล่าวนอกจากจะส่งผลต่อตัววัยรุ่นเอง แล้วยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติอีกด้วย³

การตั้งครรภ์ในวัยเรียนของวัยรุ่น มีหลายสาเหตุ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากตัววัยรุ่นเอง การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีการป้องกัน หรือไม่รู้วิธีการป้องกันที่เหมาะสม ประกอบกับการสื่อสารในสังคมปัจจุบัน ทำให้อายุรุ่นชายหญิงมีโอกาสพบกันได้ง่ายขึ้น การเที่ยวสถานเริงรมย์ การอยู่ลำพังกับคนรัก การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ หรือสารเสพติด ทำให้อายุรุ่นหญิงขาดความยับยั้งชั่งใจ ขาดสติสัมปชัญญะ ส่งผลให้ความสามารถในการควบคุมตนเองลดลง เมื่อมีเพศสัมพันธ์จึงละเลยการป้องกัน หรือการคุมกำเนิด ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจได้ ปัญหาที่ตามมา คือ การทำแท้ง และความเสี่ยงจากการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย นอกจากนี้ยังทำให้ต้องหยุดการศึกษากลางคัน หรือเรียนไม่จบ ปัญหานี้เป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขโดยตลอด แต่ปัญหานี้ก็ยังไม่ลดลงและยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง⁴

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์นั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในวัยรุ่นตั้งแต่อายุน้อยกว่า 20 ปี จนถึงอายุ 24 ปี ส่วนหนึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา จากงานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะศึกษาข้อมูลในวัยรุ่นกลุ่มอายุน้อยกว่า 20 ปี และเก็บข้อมูลในวัยรุ่น

ที่มาฝากครรภ์หรือมีการตั้งครรภ์แล้วเกือบทั้งสิ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นหญิงอายุตั้งแต่ 18 - 24 ปี ที่มีคู่วัยเป็นเพศตรงข้าม และกำลังศึกษาอยู่ระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลุ่มที่แตกต่างจากข้อมูลที่เคยศึกษามา เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษามาใช้ประโยชน์ในการออกแบบกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ นอกจากนี้ยังสามารถหาแนวทางการป้องกัน รวมถึงแนวทางในการอบรมสั่งสอนแก่นิสิตนักศึกษาในการป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิงระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยชีวสังคม ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกตัวบุคคลกับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิงระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง
3. เพื่อศึกษาตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิงระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีการส่งเสริมสุขภาพของ Pender และปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกตัวบุคคลกับพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพมาจัดทำเป็นกรอบแนวคิด เนื่องจากทฤษฎีดังกล่าวจะแสดงให้เห็นว่าแต่ละบุคคลมีลักษณะและความเฉพาะของปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการออกแบบกิจกรรมเพื่อสนับสนุนพฤติกรรมป้องกันประกอบด้วยปัจจัยด้านชีวสังคม ปัจจัยภายในตัวบุคคล ปัจจัยภายนอกตัวบุคคล และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยด้านชีวสังคม

- อายุ
- ระดับชั้นที่กำลังศึกษา
- บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน
- ลักษณะที่พักอาศัย
- รายได้ที่ได้รับต่อเดือน
- ความเพียงพอของรายได้
- ความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว
- ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์

ปัจจัยภายในตัวบุคคล

- ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด
- การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์
- การรับรู้ความรุนแรงของการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์
- การรับรู้ประโยชน์ของการคุมกำเนิดและการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์
- การรับรู้ปัญหาและอุปสรรคในการคุมกำเนิดและการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์
- การรับรู้ความสามารถในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์

ปัจจัยภายนอกตัวบุคคล

- แรงสนับสนุนจากครอบครัว / เพื่อน / คู่รัก
- แรงสนับสนุนจากระบบการศึกษาครู-อาจารย์
- แรงสนับสนุนจาก สื่อ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรตาม

พฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

- การเลือกใช้วิธีการคุมกำเนิด
- หลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์
- มีทักษะในการปฏิเสธ
- แหล่งสนับสนุนหรือทางออกเมื่อเกิดปัญหา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบตัดขวาง (Cross-Sectional Study)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือนิสิตหญิงที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ในปีการศึกษา 2558 ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง จำนวนทั้งสิ้น 7,128 คน มีวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรประมาณค่าสัดส่วนในกรณีที่ทราบประชากร (ปัญญวัฒน์ไชยมล, 2557) ได้จำนวนอาสาสมัครเข้าร่วมวิจัยจำนวน 370 คนเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งนักศึกษาหญิงทั้งหมด ออกเป็นคณะ และนำขนาดของนักศึกษาหญิงแต่ละคณะมากำหนดตามขนาดของประชากร (Proportional to Size) โดยการเทียบบัญญัติไตรยางศ์

เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) เป็นนักศึกษาเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีคูรั้งเป็นเพศตรงข้าม
- 2) เป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ หรือสามารถตอบคำถามงานวิจัยได้
- 3) ยินยอมเข้าร่วมงานวิจัยโดยสมัครใจ และเซ็นเอกสารยินยอมร่วมงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- 1) ข้อมูลปัจจัยทางชีวสังคม มีลักษณะเป็นข้อคำถามให้เลือกตอบ (Check list) หรือเติมข้อความ (Open ended) จำนวน 8 ข้อ

2) ปัจจัยภายในตัวบุคคล จำนวน 90 ข้อ ประกอบด้วย
2.1) ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด มีลักษณะเป็นข้อคำถามให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือก คือ ถูก ผิด และไม่แน่ใจ จำนวน 15 ข้อ

2.2) การรับรู้ 5 ด้าน ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ 15 ข้อ, การรับรู้ความรุนแรงของการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ 15 ข้อ, การรับรู้ประโยชน์ของการคุมกำเนิดและการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ 15 ข้อ, การรับรู้ปัญหาและอุปสรรคในการคุมกำเนิดและการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ 15 ข้อ และการรับรู้ความสามารถในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ 15 ข้อ มีลักษณะของคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 4 อันดับตัวเลือก คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3) ปัจจัยภายนอกตัวบุคคล 44 ข้อ 3 ด้านประกอบด้วย แรงสนับสนุนจากครอบครัว/เพื่อน/คู่รัก 15 ข้อ, แรงสนับสนุนจากระบบการศึกษา ครู-อาจารย์ 14 ข้อ, แรงสนับสนุนจากสื่อสังคม สิ่งแวดล้อม 15 ข้อ มีลักษณะของคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 4 อันดับตัวเลือก คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด

4) พฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ 41 ข้อ 4 ด้าน ประกอบด้วย การเลือกใช้วิธีการคุมกำเนิด 15 ข้อ, หลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ 9 ข้อ, มีทักษะในการปฏิเสธ 8 ข้อ และแหล่งสนับสนุนหรือทางออกเมื่อเกิดปัญหา 9 ข้อ ข้อ มีลักษณะของคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 4 อันดับตัวเลือก คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติเลย

สำหรับการแปรผลค่าคะแนนของแบบสอบถาม พิจารณาจากค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนที่ได้ ซึ่งมีระดับคะแนนดังนี้

ระดับมาก ได้คะแนนระหว่าง $\bar{x} + \frac{1}{2} SD$ ถึง คะแนนสูงสุด

ระดับปานกลาง ได้คะแนนระหว่าง $\bar{x} \pm \frac{1}{2} SD$

ระดับน้อย ได้คะแนนระหว่าง $\bar{x} - \frac{1}{2} SD$ ถึง คะแนนต่ำสุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือในภาพรวม เท่ากับ 0.958 และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือในแต่ละส่วนดังนี้

แบบสอบถามด้านความรู้ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.801, ด้านการรับรู้รวมทั้ง 5 ด้าน ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.901, ด้านแรงสนับสนุนจากครอบครัว/เพื่อน/คู่รัก ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.874, ด้านแรงสนับสนุนจากระบบการศึกษา/ครู-อาจารย์ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.883

การพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ในสถาบันพัฒนาการคุ้มครองการวิจัยในมนุษย์ (สคม.) ที่ สคม.1750/2558

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้รับหนังสืออนุญาต ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยเก็บเฉพาะนักศึกษาหญิงที่มีคู่รักเป็นเพศชาย โดยให้เวลาตอบแบบสอบถามอย่างอิสระและเก็บแบบสอบถามคืนในวันเดียวกัน เพื่อป้องกันตัวแปรแทรกซ้อนจากความคิดของคนอื่นในการตอบแบบสอบถาม เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ ก่อนนำมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติใช้เวลาเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 28 ธันวาคม 2558 ถึงวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2559 จนครบจำนวน 370 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายให้เห็นลักษณะประชากร

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics)

2.1 โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าไคสแควร์ (Chi - square) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางชีวสังคมกับพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิงระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง

2.2 โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson' Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในตัวบุคคลและปัจจัยภายนอกตัวบุคคล กับพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิงระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง

2.3 วิเคราะห์อำนาจในการทำนายพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ โดยใช้วิธีถดถอยแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีอายุเฉลี่ย 20.57 ปี (SD=1.46) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 21 ปี ร้อยละ 48.10 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 28.10 บุคคลที่พักอาศัยด้วยส่วนใหญ่อคือ บิดา/มารดา ร้อยละ 48.10 ลักษณะที่พักอาศัยคือบ้านตนเอง ร้อยละ 40.50 รายได้เฉลี่ยที่ได้รับต่อเดือน 5,708.05 บาท (SD=2.86) ส่วนใหญ่มีรายได้ที่ได้รับต่อเดือนน้อยกว่า 6,000 บาท ร้อยละ 73.00 รายได้ที่ได้รับส่วนใหญ่พอใช้แต่ไม่มีเหลือเก็บ ร้อยละ 55.40 ความสัมพันธ์ในครอบครัว รักใคร่กลมเกลียว ร้อยละ 82.40 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 68.90

ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ปัจจัยภายในตัวบุคคล และปัจจัยภายนอกตัวบุคคล พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=62.35$, $SD=12.50$) ได้แก่ การเลือกใช้วิธีคุมกำเนิด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=19.98$, $SD=3.05$) การหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

($\bar{x}=17.05$, $SD=4.73$) ทักษะการปฏิเสธ อยู่ในระดับดี ($\bar{x}=15.88$, $SD=6.03$) และแหล่งสนับสนุนหรือทางออกเมื่อเกิดปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=9.44$, $SD=5.64$) ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=7.31$, $SD=2.99$) การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=46.78$, $SD=4.41$) การรับรู้ความรุนแรงของการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=42.34$, $SD=4.32$) การรับรู้ประโยชน์ของการคุมกำเนิดและการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=42.94$, $SD=7.03$) การรับรู้ปัญหาและอุปสรรคในการคุมกำเนิดและการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=44.92$, $SD=6.46$) ปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ได้แก่ แรงสนับสนุนจากครอบครัว / เพื่อน / คู่รัก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=42.93$, $SD=4.86$) แรงสนับสนุนจากระบบการศึกษา ครู-อาจารย์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=36.40$, $SD=8.08$) และแรงสนับสนุนจากสื่อ สังคม และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=38.87$, $SD=6.85$) ดังแสดงใน (Table 1)

Table1 The average value and result of variable Preventive behaviors of unexpected pregnancy of female undergraduate students.

(N = 370)

Variable	Result	Full score	$\bar{x}$	SD	Min	Max
Behavior prevent unwanted pregnancy.	moderate	123	62.35	12.50	24	96
- The use of contraceptive methods.	moderate	45	19.98	3.05	10	28
- Avoid the risk of causing to pregnancy.	moderate	27	17.05	4.73	6	27
- Refusal - skills.	high level	24	15.88	6.03	0	24
- Sources of support when a problem or solution.	moderate	27	9.44	5.64	0	27
Internal factors.						
- Knowledge about contraceptives	moderate	15	7.31	2.99	0	14
- The perceived risk of unexpected pregnancy	moderate	60	46.78	4.41	34	59
- The perceived severity of unexpected pregnancy	moderate	60	37.12	5.91	20	57
- Perceived benefits of contraceptives	moderate	60	42.34	4.32	29	57
- Perceived barriers to contraceptives	moderate	60	42.94	7.03	21	60
- Perceive self-efficacy of protection against unexpected pregnancy	moderate	60	44.92	6.46	15	60
External factors						
- Family / friend/ lover support	moderate	60	42.93	4.86	28	55
- School/ teacher support	moderate	56	36.40	8.08	14	56
- Social/ Media/ Environment support	moderate	60	38.87	6.85	20	58

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิง พบว่า

1. ปัจจัยทางชีวสังคม ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความเพียงพอของรายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม

ป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนั้น ไม่พบความสัมพันธ์ ดังแสดงใน (Table 2)

Table 2 The relationship between Individual factors with Preventive behaviors of unexpected pregnancy of female undergraduate students.

(N = 370)

Individual-factor	$\bar{x}$	df	p-value
Age	5.22	6	0.517
Education	2.67	6	0.849
Persons living	4.06	6	0.669
Feature housing	8.67	6	0.193
Income per Month	9.11	8	0.333
Adequacy of income	12.79	6	0.047*
Family relationships	3.94	4	0.414
Sexual experience	3.66	2	0.160

*p<.05

2. ปัจจัยภายในตัวบุคคล ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด, การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์, การรับรู้ความรุนแรงของการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และการรับรู้ความสามารถในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกัน การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, .01 และ .001 ส่วนการรับรู้ประโยชน์การคุมกำเนิดและการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ การรับรู้ปัญหาและอุปสรรคในการคุมกำเนิดและการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ ไม่พบความสัมพันธ์ดังแสดงใน (Table 3)

Table 3 The relationship between Internal factors with Preventive behaviors of unexpected pregnancy of female undergraduate students.

(N = 370)

Internal factors	Preventive behaviors of unexpected pregnancy	
	r	p-value
Knowledge about contraceptives	0.124*	0.017
Perceived risk of unexpected pregnancy	0.152**	0.003
Perceived severity of unexpected pregnancy	0.167**	0.001
Perceived benefits of contraceptives	0.081	0.119
Perceived barriers to contraceptives	0.043	0.405
Perceive self-efficacy of protection against unexpected pregnancy	0.322**	<0.001

*p<.05, **p<.01

3. ปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า แรงสนับสนุนจากครอบครัว/ เพื่อน/ คู่รัก และแรงสนับสนุนจากระบบการศึกษา ครู-อาจารย์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษา

หญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนแรงสนับสนุนจากสื่อ สังคม และสิ่งแวดล้อม ไม่พบความสัมพันธ์ ดังแสดงใน (Table 4)

Table 4 The relationship between External factors with Preventive behaviors of unexpected pregnancy of female undergraduate students.

(N = 370)

External factors	Preventive behaviors of unexpected pregnancy	
	r	p-value
Family / friend/ lover support	0.210**	<0.001
School/ teacher support	0.193**	<0.001
Social/ Media/ Environment support	0.004	0.943

**p<.01

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise) ตามสมมติฐานที่ 4 เพื่อหาตัวแปรที่ทำนายพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ ไม่เพียงประสงค์ของนักศึกษาหญิง พบว่า มีตัวแปรที่สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่เพียงประสงค์ทั้งหมด 5 ตัวแปร ได้แก่ การรับรู้ความสามารถในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์, แรงสนับสนุนจากครอบครัว / เพื่อน / คู่รัก, ระดับชั้นที่กำลังศึกษา, รายได้ที่ได้รับต่อเดือนและการรับรู้ความรุนแรงของการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ สามารถร่วมอธิบาย

ความแปรปรวนของพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ได้ร้อยละ 15.2 ($R^2 = 0.152$, $p < 0.05$) โดยการรับรู้ความสามารถในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์สามารถทำนายพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ได้มากที่สุด ($\bar{x} = 0.282$, $p < 0.001$) การใช้ตัวแปรหลายตัวสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ได้มากกว่าการทำนายด้วย ตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งเพียงตัวเดียว ดังแสดงใน (Table 5)

Table 5 Factors Predicting Preventive behaviors of unexpected pregnancy of female undergraduate students.

(N = 370)

Predictor variables	R	R ²	R ² change	b	S.E. _{est}	Beta	t	p
1. Perceive self-efficacy of protection against unexpected pregnancy	0.322	.104	.101	.547	.100	.282	5.480***	.000
2. Family / friend/ lover support	.345	.119	.114	.274	.131	.107	2.092*	.037
3. Education	.359	.129	.121	1.538	.572	.135	2.688**	.008
4. Income per Month	.375	.140	.131	.000	.000	-.113	-2.300*	.022
5. Perceived severity of unexpected pregnancy	.389	.152	.140	.235	.107	.111	2.193*	.029

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$ constant (a) = 16.414 SEE = 11.5492

สรุปและอภิปรายผล

ปัจจัยทางชีวสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิงระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความเพียงพอของรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิง ระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อภิปรายได้ว่า การที่นักศึกษาหญิงมีรายได้ที่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย จะทำให้นักศึกษาสามารถที่จะนำรายได้ที่เหลือจากการใช้จ่ายมาจัดหาวิธี หรือจัดซื้ออุปกรณ์ในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ เช่น ถุงยางอนามัย ยาเม็ดคุมกำเนิด การรับบริการคุมกำเนิดจากสถานพยาบาล ฯลฯ แต่เนื่องจากนักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีรายได้ที่ได้รับส่วนใหญ่พอใช้ แต่ไม่มีเหลือเก็บถึงร้อยละ 55.40 จึงทำให้นักศึกษาตัวอย่างเลือกที่จะให้ความสำคัญกับความจำเป็นในด้านอื่นมากกว่าการนำรายได้มาใช้จ่ายในการจัดหาวิธี หรือจัดซื้ออุปกรณ์ในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ ทำให้นักศึกษาตัวอย่างมีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงควรติดต่อหน่วยงานที่สนับสนุนป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เพื่อขอสนับสนุนถุงยางอนามัยไว้บริการฟรีให้แก่นักศึกษา เพื่อขอจัดปัญหาเรื่องความเพียงพอของรายได้ที่ไม่สามารถเข้าถึงการป้องกันการ

ตั้งครรภ์

ปัจจัยภายในตัวบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิงระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด, การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์, การรับรู้ความรุนแรงของการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และการรับรู้ความสามารถในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิง ระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อภิปรายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ และการรับรู้ที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ที่แตกต่างกัน เนื่องจากการได้รับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในด้านการคุมกำเนิด รวมถึงส่งเสริมการรับรู้ที่ช่วยป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์จะช่วยเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้นจึงควรส่งเสริมความรู้เรื่องการคุมกำเนิดให้กับนักศึกษาทุกชั้นปี จัดโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และสนับสนุนให้นักศึกษาจัดกิจกรรมโครงการ หรือการณรงค์เกี่ยวกับเพศศึกษาที่จัดขึ้นโดยนักศึกษาเอง หรือนักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อกระตุ้นแรง

สนับสนุน และช่วยให้นักศึกษาตระหนักถึงปัญหา และเกิดพฤติกรรมป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

ปัจจัยภายนอกตัวบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิงระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า แรงสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อน คู่รัก, แรงสนับสนุนจากระบบการศึกษา ครู อาจารย์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อภิปรายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ปัจจุบันอาศัยอยู่กับ บิดา/มารดา ร้อยละ 48.10 โดยพักอาศัยที่บ้านตนเอง ร้อยละ 40.50 จึงทำให้ผู้ปกครองมีบทบาทในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียนเป็นอย่างมาก เพื่อนและคู่รักเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนในการป้องกันการตั้งครรภ์เนื่องจากคอยตักเตือนและแนะนำ เพราะทั้งครอบครัว เพื่อน และคู่รัก เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดที่กลุ่มตัวอย่างให้ความไว้วางใจ ส่วนระบบการศึกษา ครู-อาจารย์มีส่วนช่วยส่งเสริมความรู้และสนับสนุนข่าวสารการรับรู้ในด้านการป้องกันการตั้งครรภ์ให้นักศึกษา ดังนั้น การที่จะส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิง จึงควรสนับสนุนส่งเสริมความรู้เรื่องเพศศึกษา การคุมกำเนิด การวางแผนครอบครัวให้กับนักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อให้ทราบถึงปัญหา แนวทางการแก้ปัญหา และควรจัดให้มีครู-อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในเรื่องของเพศศึกษาคอยให้ความรู้และให้คำปรึกษา หรือตอบปัญหา เรื่องเพศที่ถูกต้อง เพราะการสนับสนุนควรสนับสนุนทั้งในเรื่องของข่าวสาร ความรู้ ความรัก ความเอาใจใส่ ความหวังดี สิ่งเหล่านี้จะสามารถช่วยให้เกิดพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ที่ถูกต้อง เหมาะสม

ปัจจัยร่วมกันทำนายพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ พบว่า ปัจจัยทางชีวสังคม ปัจจัยภายในตัวบุคคล และปัจจัยภายนอกตัวบุคคลมีตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิง ระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งทั้งหมด 5 ตัวแปร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.152 แสดงว่าตัวทำนายทั้ง 5 ตัว สามารถรวมอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ได้ร้อยละ 15.2 ($R^2 = 0.152$, $p < 0.05$) โดยการรับรู้ความสามารถในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์สามารถทำนายพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ได้มากที่สุด ($\bar{x} = 0.282$, $p < 0.001$) และตัวแปรร่วมทำนายอีก 4 ตัว ได้แก่ แรงสนับสนุนจากครอบครัว / เพื่อน / คู่รัก, ระดับชั้นที่กำลังศึกษา, รายได้ที่ได้รับส่วนตัวต่อเดือนและการรับรู้ความรุนแรงของการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ อภิปรายได้ว่าการใช้ตัวแปรหลายตัวสามารถร่วมกัน

ทำนายพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิงได้มากกว่าการทำนายด้วยตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งเพียงตัวเดียว ดังนั้น การสร้างเสริมพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ จึงควรพิจารณาปัจจัยหลาย ๆ ปัจจัยร่วมกันเสมอ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางชีวสังคม ในเรื่องของระดับชั้นที่กำลังศึกษาและรายได้ที่ได้รับส่วนตัวต่อเดือนปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ การรับรู้ความสามารถในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ และการรับรู้ความรุนแรงของการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ปัจจัยภายนอกตัวบุคคล คือ แรงสนับสนุนจากครอบครัว / เพื่อน / คู่รัก เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ดีในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่มอบทุนสนับสนุนงานวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนบุคคลต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลืออีกมากมาย ที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้หมดในที่นี้ จึงขอขอบคุณทุกท่านไว้ในโอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] กิ่งดาว มโนวรรณ. (2553). แนวทางการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ : กรณีศึกษาโครงการคุณแม่วัยใส ห่วงในอนาคต ศูนย์ฝึกอาชีพสตรีจังหวัดเชียงราย อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตราวุฒิตติ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- [2] กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2557). รายงานผลการดำเนินงานในประเทศไทย ปี 2556. นนทบุรี : สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข.
- [3] ชื่นฤทัย กาญจนจิตรา และคณะ. (2554). สุขภาพคนไทย 2554: เอชไอเอ กลไกพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อชีวิตและสุขภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- [4] บุญฤทธิ์ สุรัตน์. (2557) . การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น : นโยบายแนวทางการดำเนินงาน และติดตามประเมินผล. พิมพ์ครั้งที่ 2 นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข.
- [5] ปญญพัฒน์ ไชยมะลิ. (2557). วิธีการวิจัยทางสาธารณสุข. (พิมพ์ครั้งที่ 1). สงขลา : บริษัท นาคิลปิโฆษณ จำกัด.
- [6] วิทยาธร ท่อแก้ว, ดลพัฒน์ ยศธร และสิทธิพร กล้าแข็ง. (2554). โครงการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ภายใต้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวในพระราชูปถัมภ์

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯสยามมกุฎราชกุมาร. ม.ป.ท.

- [7] สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2555.ม.ป.ท.
- [8] United Nations. (2008). Official list of MDG indicators. [On-line]. Available: <http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Resources/Attach/Indicators/OfficialList2008.pdf>.